

JOAN FONT, PREVERE BELLPUGENC DEL SEGLE XVI

Josep M. Planes i Closa

En consultar els volums notariais de Bellpuig corresponents al segle XVI, em va cridar de seguida l'atenció el destacat protagonisme que agafava un capellà de la vila. Es deia Joan Font i apareixia sovint fent tractes econòmics (creació de censals, vendes de gra, arrendaments), exercint tasques de tutor d'orfes o actuant en representació de la Unió de Preveres. A partir del seguiment de la seva vida, també es podia conèixer una mica la família Font, una de les importants de la burgesia local durant els segles XVI i XVII. Com que d'aquest personatge i de la seva família ben poca cosa n'apareixia en els estudis fins ara publicats sobre el Bellpuig d'aquella època, em vaig decidir a dedicar-los una breu investigació.

De qualsevol manera, intentar realitzar una biografia del prevere cinccentista Joan Font sembla bastant una quimera. La documentació disponible és molt esquifida i sovint de consulta dificultosa. Per exemple, no tenim a l'abast els registres parroquials bellpugencs corresponents al segle XVI, un tipus de documentació imprescindible per realitzar l'estudi minuciós d'un individu i del seu entorn familiar, car permet precisar parentius, edats, moments vitals i les petites anècdotes d'una casa. D'altra banda, a nivell municipal només es conserva un sol llibre de consells del segle XVI, el que abasta el període 1558-1584; per a tots els altres anys de la centúria, no hi ha aquesta mena de documentació, i encara en el que s'ha conservat falten diversos anys: 1559 i 1564-70, tot i haver-hi algunes actes de 1566 i 1567. Finalment, els volums notariais del segle XVI relatius a Bellpuig són força escassos; a l'arxiu de Cervera, que centralitza aquesta documentació, tan sols n'hi ha de tres notaris: Antoni Joan Mestre, Joan Gener i Jeroni Simó de Suelves; els anys conservats —no sempre complets— únicament són

tretze: 1574, 1575, 1576, 1577, 1578, 1579, 1580, 1587, 1591, 1593, 1594, 1595 i 1596; i, per acabar-ho d'adobar, alguns d'aquests volums tenen molts fulls «cremats» per la tinta, amb la qual cosa la seva lectura resulta molt dificultosa, si no pràcticament impossible en ocasions.

Per tant, en el treball que ara presento no s'ha pogut reconstruir més que una part de la vida d'aquest capellà del cinc-cents bellpugenc. Amb una lectura pacient i minuciosa dels volums notariais conservats, he anat buidant totes aquelles informacions que hi feien referència. Les dades i evidències recollides són considerables, encara que queden molts dubtes per aclarir i moltes etapes per omplir. L'aproximació realitzada crec que és acceptable i que els trets bàsics de la història particular de l'individu han estat poc o molt dibuixats. Però tot plegat no passa de ser això: una aproximació. Potser algun dia altres treballs i la consulta de més documentació (de caire religiós, municipal, judicial) ens permetran saber més coses del prevere Joan Font i dels seus familiars al segle XVI.

Com a desiderata, queda l'objectiu de realitzar una investigació monogràfica sobre la família Font al llarg de tota la seva història. A nivell local, aquesta família va destacar de valent i mereixeria treballs en extensió. Cal confiar que algun dia un historiador es plantegi aquest repte.

LES POC CONEGUDES PRIMERES ETAPES DE LA SEVA VIDA

Joan Font potser va néixer durant els anys trenta del segle XVI. No sabem on, encara que es pot suposar que ho hauria fet a Bellpuig. Sembla el típic cabaler de família benestant local que és encarat pels pares a la vida religiosa.

No he pogut aclarir encara qui fou la mare de Joan Font. Sí que coneixem el seu pare: Lluís Font, botiguer de draps de llana i prohoms del consell.¹ De fet, però, poca cosa més sabem a hores d'ara sobre aquest personatge. Apareix, això sí, al fogatge de 1553; aleshores el seu fill Joan encara no consta entre els eclesiàstics de la vila.² Fou clavari el 1560 i mostassà el 1561. L'any 1562, Lluís Font va estar a punt de ser paer en cap. L'últim cop que aparegué en una reunió del consell fou el 15 de novembre de 1562.³

La família Font era bastant nombrosa i en Joan va tenir diversos germans: que ens siguin coneguts, Antoni (l'hereu), Magdalena, Joana i Francesc. Hi havia també un Pere Font, que potser era cosí germà; de fet, al fogatge de 1553 constava

1.- BACH, Antoni: *Bellpuig i la seva antiga baronia al pla d'Urgell*, Barcelona, F SVC, 1972, p. 110.

2.- IGLÉSIES, Josep: *El fogatge de 1553. Estudi i transcripció*, Barcelona, F SVC, 1981, vol. 2, ps. 371-372.

3.- Arxiu Municipal de Bellpuig (AMB en endavant), *Llibre de Consells 1558-1584*, fs. 17, 27, 39v. De fet, se l'ha col·locat a la llista dels paers per a l'any 1562. TORRES, Jaume: *Història de Bellpuig dins el Principat de Catalunya*, Bellpuig, 1980, p. 250.

a Bellpuig un cap de casa anomenat Perot Font, que potser era aquest mateix individu (o, en tot cas, son pare). En aquells anys centrals del segle, mentre en Joan encarava la seva vida cap a la religió, els seus germans es van anar casant.

L'Antoni va esposar una tal Paula i aquesta parella aviat va tenir un fill, Lluís (a retenir que rebé el mateix nom de l'avi); aquest nebodet acabaria molt lligat al prevere Joan i seria qui en el futur salvaguardaria la família i la faria destacar encara més.

La Magdalena es va casar amb un de Linyola, Joan Bergadà. No sabem res d'aquest individu. Només podem dir que al fogatge de 1553 hi havia a Linyola dos caps de casa que tenien el cognom Bergadà: Jaume Bergadà i Montserrat Bergadà.⁴ Cal creure que el nuvi era el fill —o el germà— d'un dels dos.

La Joana es va casar amb un menestral, Bernat Aurich. Aquest casament s'hauria pogut fer o acordar el 1552, i sembla que els Font van quedar a deure 150 lliures del dot. No surt cap Aurich al fogatge de 1553 a Bellpuig; potser aleshores no residia a la vila?; potser vivia a cal Font? El Bernat i la Joana van tenir pel cap baix dos fills: Pere, futur passamaner, i Bernat, futur teixidor de llana, els quals anys després trobem residint a Bellpuig.⁵ El prevere Joan, tot i tutorar-los, potser no va tenir massa bones relacions amb aquests altres nebots, si fem cas als embolics de diners i cancel.lacions de deutes que es van tractar anys després.

El Francesc, que sembla el petit dels germans, es va casar amb Joana Íñigo de Paz, integrant d'una de les famílies més importants del Bellpuig de l'època, nissaga capdavantera en negocis i protagonisme públic local. Sigui com sigui, ja veurem com aquest Francesc no destacà mai massa a la vila, sinó que per contra va tenir un paper més aviat gris. Almenys, apareix poques vegades a la documentació notarial, que permet resseguir bé les activitats de les persones rellevants.

L'any 1559, Joan Font era clergue a Bellpuig. El 22 d'octubre d'aquell any, el bisbe de Vic arribà a la vila en visita pastoral (els dies anteriors havia visitat Tàrrega, Vilagrassa, Anglesola, Castellnou de Seana i Mollerussa). Després d'inspeccionar els altars, les robes i objectes de culte i la capella del castell, va examinar les persones de l'estament religiós de la vila. A Joan Font i a Francesc Sabater els trobà ineptes en la lectura i en la manera d'absoldre i els va manar que cada dia llegissin i estudiessin.⁶

Potser poc dotat en aspectes culturals, en canvi Joan Font ens fa la impressió de ser una persona de caràcter i plena de fermesa, sacrificat per la seva família, ben

4.- GRUP D'ESTUDIOSOS DE LA VILA / MESTRE, Esteve (coord.): *Història de Linyola*, Lleida, Virgili & Pagès, 1987, p. 57.

5.- PLANES, Josep M.: «Estructura laboral i aspectes socials de Bellpuig en els anys 1575-1577», *Miscel.lània d'Estudis*, núm. 13 dels *Quaderns de «El Pregoner d'Urgell»*, 2000, p. 56.

6.- Bach, *op. cit.*, p. 151.

integrat en la societat de la vila, amb molta tendència a exercir activitats econòmiques i petites especulacions. És justa aquesta impressió o «estirem» en excés les referències que sobre ell tenim en la documentació notarial? Algú potser dirà que volem deduir massa coses a partir d'uns simples papers oficials. Però suposant per un moment que fossin encertades aquestes impressions, la següent pregunta és: ¿tenia aquesta personalitat ja des de jove o bé la va anar adquirint a mesura que els problemes de la seva família van donar-li més protagonisme i rellevància?

Cal tenir molt present aquest darrer aspecte. En principi, Joan Font hauria hagut de seguir una vida plàcida exercint de modest eclesiàstic local, mentre els seus germans anirien tenint fills, augmentant els negocis, comprant terra i guanyant prestigi: el somni de moltes famílies benestants de l'època. Però un esquema així no sempre es complia a l'Urgell del passat, on la vida era dura i moltes famílies, fins i tot les ben situades, patien cops del destí i crisis importants. Sembla que fou això el que passà amb els Font de Bellpuig durant els anys seixanta i setanta del segle XVI.

La manca de documentació per a aquestes dècades limita molt els nostres propòsits investigadors. Però «creuant» i relacionant les poques dades que tenim a l'abast es poden deduir diverses coses. La més fonamental, la ràpida mort de moltes persones de la família. El pare no hauria allargat gaire més després de l'any 1562. Especialment dolorosa va ser la mort de l'hereu Antoni, que feia de mercader i que traspassà en la flor de la vida deixant un hereuet, el petit Lluís, i potser algun fill més. Són ben escasses les dades de què disposem sobre l'Antoni. Per ex., no l'he localitzat mai als consells municipals de Bellpuig, ni als secrets ni als generals, encara que és possible que hi fos, perquè manquen les actes dels anys 1564-70. Tan sols consta que va ser escollit sagristà l'any 1562 (sense ser al consell).⁷ L'Antoni va fer testament a Bellpuig, no sabem de cert si amb el notari Joan Català o amb el prevere i també notari Francesc Garriga, que sobre els dos hi ha referències. Lamentablement, cap d'aquestes referències posteriors no sap dir la data d'aquell testament, cosa que ens hauria donat una pista per situar millor en el temps la mort de l'Antoni. Obviament, tampoc no he pogut localitzar el testament, perquè no s'ha trobat la documentació d'aquells notaris. Només sabem que l'hereu de la casa va designar per a tutors i curadors del seu fill el prevere Joan Font i el calceter (*caligarius*) de la vila Pere Font. El primer era el seu germà i el segon era sens dubte un parent, encara que en cap indret no s'indica quin era aquest parentiu, i molt menys no s'indica que aquest Pere fos un germà; segons la meua intuïció, era un cosí germà. A destacar que l'Antoni no va incloure com a tutor el Francesc Font, el germà petit; potser perquè va considerar que aquest era aleshores massa jove?; o potser perquè no li tenia confiança?

7.- AMB, *Llibre de Consells 1558-1584*, f. 34.

Tampoc no es parla en endavant de la Paula, dona de l'Antoni i cunyada del prevere Joan. Havia mort aquesta fins i tot abans del seu marit? Va morir poc després?

A no massa distància de la mort de l'Antoni es va produir també la mort sobtada i cruel d'altres persones vinculades amb la família i amb el prevere Joan: la germana Magdalena, el marit d'aquesta i cunyat Joan Bergadà i l'altre cunyat Bernat Aurich. Tampoc no allargà gaire la germana Joana, un cop quedà vídua de l'Aurich.

Totes aquestes defuncions deixaren molt malmesa i debilitada la família Font i posaren en primer terme la figura del prevere Joan, sobre el qual van anar caient cada vegada més problemes i responsabilitats. Fou ell i no pas en Francesc qui agafà les regnes de la situació.

UN PREVERE CAP DE CASA

Durant els anys setanta i part dels vuitanta, el prevere Joan Font desplegà una gran activitat, segurament a causa de les responsabilitats familiars adquirides, però també pel respecte públic que havia obtingut. El veiem actuar aleshores amb molta empena a nivell local i amb interessos estesos per diversos indrets de la comarca. S'embolica amb censals, administra i representa institucions, fa vendes i préstecs, arrenda primícies. Algunes d'aquestes actuacions venien derivades de l'administració dels béns de la família, que devien incloure terres i que suposaven una forta connexió amb pagesos i menestrals de Bellpuig i de les poblacions veïnes. Mentrestant, havia d'ocupar-se també de l'educació del jove Lluís. Així mateix, fou un dels tutors dels nebots Aurich, després de la mort del cunyat Bernat. No sabem quin grau de col.laboració rebia en tot això del seu germà Francesc; la documentació calla massa sovint en relació a aquest i, si en parla, no és mai relacionant-lo amb el prevere Joan. Una manca de connexió que dóna peu a pensar moltes coses.

Com que després de la mort del mercader Antoni Font devien fer falta diners en aquella casa, el 13 de desembre de 1570 els oncles del jove Lluís Font, el prevere Joan Font i el calceter Pere Font, ambdós de Bellpuig, els quals eren els tutors i curadors del xicot, van crear un censal mort que es carregaria sobre els béns del seu tutorat. Ho van fer amb decret i permís del governador de les baronies. El censal era de 100 lliures de valor i 100 sous (= 5 lliures) de pensió anual. El va contractar Montserrat Maluquer, pagès de Castellnou de Seana. El notari que ho va registrar va ser el bellpugenc Baltasar Català.⁸

8.- Arxiu Històric Comarcal de Cervera (AHCC en endavant), Fons Notarial (FN en endavant), Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Vademecum 1590-1591*, foli sense numerar, acta del 20 de març de 1591, referència indirecta a aquesta creació de censal en un document de traspàs de la seva propietat fet vint anys després.

Ja hem dit que sembla poc probable que el calceter Pere Font, oncle del jove Lluís, fos un germà del prevere Joan i, per tant, un altre dels fills del vell Lluís; la documentació consultada mai no acaba de confirmar aquest extrem. Més aviat m'inclino per considerar que podria ser un cosí germà del prevere Joan i, conseqüentment, un oncle valencià del xicot. També podria tractar-se d'un germà de la mare; en aital cas, seria un oncle maternal del jove hereu, que tindria el cognom Font doblat. Per cert, que aquest Pere Font va ser un prohom força actiu en el Bellpuig d'aquella època. Li va costar molt d'ingressar al consell secret o particular, però era un fix en el general, a moltes convocatòries del qual el veiem assistir durant els anys 1567-81. Finalment, el 1582 acabà entrant al consell particular. El 1583 fou mostassà. Desaparegué de sobte de les actes municipals aquell mateix 1583.⁹

L'any 1574, Joan Font era beneficiat de l'església parroquial de Bellpuig. Juntament amb Pere Vellet, sabater de la vila, feia d'administrador de l'hospital de pobres.¹⁰

A la primeria de l'any 1575, Joan Font, prevere de Bellpuig, que també era obtentor del benefici de Santa Maria fundat a l'església parroquial de Sant Pere de Vilanova de Bellpuig, va reconèixer notarialment que Pere Bellpuig, pagès de Vilanova de Bellpuig, li havia fet uns pagaments. Aquest Pere Bellpuig posseïa la meitat dels béns dels seus difunts avis i havia de respondre d'un censal que la seva família feia al benefici citat. El prevere Font reconegué que el pagès li havia pagat, d'una banda, 4 lliures i 10 sous per pensions caigudes del censal assignat al seu benefici i, d'una altra, 3 lliures i 6 sous per compensar-lo de les despeses que havia tingut reclamant a la cúria del degà una sentència administrativa contra el Pere Bellpuig pel retard en el pagament de les pensions.¹¹ En altres ocasions veurem també com el nostre prevere recorria a la via legal per poder cobrar de les persones que li devien coses. No sembla que tingués massa paciència en qüestions econòmiques. O potser era que l'administració dels afers familiars resultava complexa i l'home anava just de diners.

Tinguem també present que durant els anys 1574-1575 començà una gravíssima crisi al país, crisi que es perllongaria durant deu anys, amb una terrible successió de males collites, epidèmies, migracions desesperades de la gent i un creixent ambient de violència. L'Urgell, afectat de ple per tot el seguit de desgràcies, va patir un dels pitjors períodes de la seva història. En aquelles circumstàncies tan negatives, era molt lògica la preocupació del prevere Joan per cobrar a l'hora, màxim quan casa seva no estava en un moment precisament ideal.

9.- AMB, *Llibre de Consells 1558-1584, in extenso.*

10.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1574-1576*, folis sense numerar.

11.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1574-1576*, folis sense numerar.

De tota manera, també hem de dir que fa molt la impressió que el nostre prevere aprofità el període de dificultats generals per realitzar petits negocis i especulacions, per exemple amb els cereals, el preu dels quals no parà d'augmentar en aquells deu anys, mentre a molta gent els en feia falta per sembrar les terres o alimentar-se.

Imentre Joan Font apareix habitualment a la documentació notarial bellpugenca que s'ha conservat fent diversos tractes i gestions econòmiques, el seu germà Francesc, tot i ser catalogat de negociant, no hi apareix gairebé mai. ¿Tal vegada en Francesc utilitzava els serveis d'un altre notari de la vila i no pas els d'Antoni Joan Mestre i Joan Gener, que són els notaris bellpugencs de l'últim quart del segle XVI dels quals hem conservat més documentació? Aquesta podria ser una explicació de les poques referències que tenim d'ell. Però dubtem que pugui ser agafada al cent per cent. Una persona dedicada als negocis en aquella època recorria als notaris una munió de vegades al llarg de la vida, i no sé fins a quin punt podia ser tan exclusiu en aquesta qüestió, i menys encara en una vila petita com era Bellpuig, on els notaris no abundarien i on tothom estaria habituat a tractar amb tothom. Per tant, ni que sigui amb reserves, crec que s'ha de seguir mantenint la impressió de la poca activitat local d'aquest individu i el seu caràcter gris.

A més, quan en Francesc surt citat, sempre és per qüestions indirectes: fer simplement de testimoni en un acte notarial, ser nomenat representant o procurador d'algú. Com és el cas, per exemple, del 19 d'octubre de 1575, dia en què Joan Puig, un sabater natural de Bellpuig però que vivia a Barcelona, va designar procurador seu Francesc Font, negociant de Bellpuig, per un tema relacionat amb unes lletres compulsòries de l'il·lustríssim Hernando de Toledo, prior a Castella de l'orde de Sant Joan de Jerusalem, lloctinent i capità general de Catalunya. Aquelles lletres havien estat expedides a Barcelona el 25 d'agost d'aquell any per l'Audiència.¹²

No he trobat mai Francesc Font al consell secret o particular de la vila. Tampoc al general de manera fixa. Només participà escadusserament en alguns consells generals de caire massiu, per ex. els anys 1567, 1572 i 1573. Per la resta, sembla que estava molt al marge de la vida municipal. I, tot i això, prou devien valorar-lo a la vila, perquè sense ser al consell van donar-li alguns càrrecs secundaris: sagristà el 1573 i 1574, oïdor de comptes el 1577 i 1583, mostassà el 1582.¹³ La seva poca presència als consells contrasta amb la del seu parent Pere Font.

12.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1574-1576*, folis sense numerar, acta del 19 d'octubre de 1575. Foren testimonis el venerable Mateu Tarroja, prevere i beneficiat de l'església parroquial de Bellpuig, i Agustí Comes, burgès de Bellpuig.

13.- AMB, *Llibre de Consells 1558-1584*, fs. 65, 78v., 111, 161v., 171v., i generalment *in extenso*.

Però seguim amb les activitats de mossèn Joan, el capellà que dirigia la casa. El 29 de novembre de 1575, el prevere Joan Font, beneficiat de l'església parroquial de Bellpuig, va fer un tracte amb el matrimoni bellpugenc format per Joan Oró, mercader, i Joana. Reconegut per un acte notarial del 6 de gener d'aquell mateix 1575, el matrimoni devia al prevere Font, en tant que laica i privada persona, 25 lliures i 16 sous. Per pagar-li aquella quantitat i per aconseguir més diners que en aquells moments els eren necessaris, els cònjuges Oró van traspasar al prevere Font, sempre com a laica persona, un censal mort de 38 lliures de preu i 38 sous (= 1 ll. i 18 s.) de pensió anual. Aquell censal l'havia de pagar al matrimoni Oró, cada 21 de novembre, el mercader Pere Granell, natural de Juneda però aleshores resident a Bellpuig. L'autèntica propietària del censal era la Joana, mentre que el seu marit Joan Oró només n'era usufructuari, com a cònjuge. La pensió d'aquell any no havia estat pagada. El censal havia estat creat el 10 de març d'aquell mateix 1575. Pere Granell, present en l'acte, va prometre que en endavant pagaria el censal al prevere Font. Com que el deute dels Oró amb el prevere Font, que aleshores es cancel·lava, era de 25 ll. i 16 s., i el censal que li traspassaven en valia 38, hi havia una diferència de 12 ll. i 4 s., quantitat que el prevere Font els va donar en moneda.¹⁴

El 8 de març de 1576, Pere Jover, ferrer, i Joan Messeguer, pagès, ambdós de Bellpuig, van fer un reconeixement de deute al ven. Joan Font, prevere i beneficiat de la parroquial de la vila, tutor i curador de les persones i béns dels fills del difunt mercader Antoni Font. Li devien 21 lliures, per 14 mitgeres de forment que els havia venut (al Jover, 5 mitgeres i 1 quartera; al Messeguer, 8 mitgeres i 1 quartera), al preu de 30 sous per mitgera. Prometien pagar per tot el mes de juny vinent. Una nota al marge indica que el deute fou cancel·lat el 18 d'agost de 1576.¹⁵

Igual van fer, el 6 d'abril d'aquell 1576, Pere Font, calceter, Tomàs Gener (o Janer, o Giner), causídic, i Melcior Gener (o Janer, o Giner), fuster, els tres de Bellpuig. Reconegueren deure al prevere Joan Font, tutor i curador dels fills del difunt mercader Antoni Font, 22 lliures i 10 sous, per 15 mitgeres de forment, a raó de 30 sous per mitgera. Prometeren pagar per tot el mes de juny vinent. En aquests cas, els deutors van posar fermances: Joan Íñigo de Paz, apotecari; Pere

14.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1574-1576*, folis sense numerar, acta del 29 de novembre de 1575. La Sra. Joana va firmar l'acord el mateix dia, i en foren testimonis el magnífic Jeroni Ferrandis, donzell, i Agustí Comes, burgès, ambdós de Bellpuig. El Joan Oró no el va firmar fins el 14 de maig de 1576, i aleshores els testimonis foren Jeroni Ferrandis, donzell (que ja havia estat present en la primera firma), i Ramon Girart, moliner, ambdós de Bellpuig.

15.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1576-1577*, folis sense numerar, acta del 8 de març de 1576. Els testimonis del reconeixement de deute foren Pere Borràs, calceter, i Arnau Garriga, sastre, ambdós de Bellpuig. Els testimonis de la cancel·lació foren Pere Borràs, calceter, i Francesc Figuerola, bracer de la vila d'Arenys (comtat de Ribagorça).

Jover, ferrer; i Antoni Borràs, pagès, tots ells de Bellpuig.¹⁶ A destacar que un dels deutors, el calceter Pere Font, era parent del nostre prevere i company seu en la tutela dels fills del difunt Antoni; i a destacar també que el causídic Tomàs Gener era un dels prohoms importants de la vila aleshores. Per tant, bé podem dir que les dificultats econòmiques del període s'estaven estenent per gran part de la societat bellpugenca. Per cert, que si ens fixem bé en els que fan el tracte, en els fermances i en els testimonis d'aquesta venda de gra a deute, arribem a la constatació que gairebé tots ells eren persones importants de la classe mitjana local, i que devien estar relacionats entre si per lligams de parentiu, d'amistat o professionals. Probablement totes aquestes persones formaven un cercle social molt nítid al Bellpuig de l'època. Podríem pensar, doncs, que aquella venda de gra a deute, més que demostrar una freda especulació per part del prevere Joan Font, fou un acte d'ajuda a persones molt properes a ell. Però anem amb compte amb aquesta interpretació tan benèvola, perquè d'aquí a una mica veurem que el nostre capellà no va tenir gens de paciència quan els deutors no el van pagar en el termini fixat.

El 5 de juny de 1576, els frares del convent (a l'època li deien monestir) de Sant Bartomeu de Bellpuig, reunits en capítol, van designar síndic procurador seu el ven. Joan Font, prevere i beneficiat de la parroquial de la vila, per cobrar diners en nom del dit convent. Els frares en qüestió eren: fra Bernat Codina (?), guardià; fra Antoni Soliva, vicari; fra Lluís Martínez; fra Joan Dot; fra Joan Morató; fra Francesc Pahull (?); fra Bernat Borràs; fra Pere Sala; i fra Lleonart Torra.¹⁷

Va passar el mes de juny de 1576 i els tres bellpugencs que el 6 d'abril havien quedat a deure diners al prevere Joan per les 15 mitgeres que els va vendre no van pagar. Amb una rapidesa que em sorprèn, i més tenint en compte que un dels implicats era un familiar seu i que el tracte s'havia fet amb participació de persones segurament molt acostades, el nostre capellà va tirar pel dret i va demandar-los. Potser en un període de crisi com aquell li feien falta els diners més que mai; potser s'havia entrevingut de raons amb el familiar Pere Font per qüestions de la tutela (que compartien) i volia donar-li una lliçó. Sigui pel motiu que sigui, allò cert és que l'inefable prevere demandà els deutors i van haver de ser dos dels fermances els qui treguessin les castanyes del foc als tres deutors (els quals, òbviament, no tenien els diners). Un acte notarial del 17 d'agost de 1576

16.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1576-1577*, folis sense numerar, acta del 6 d'abril de 1576. Els testimonis de la firma del Font, l'Íñigo de Paz i el Jover foren el ven. Francesc Borràs, prevere i capellà major de la Unió de la parroquial de Bellpuig, i Joan Bossat (?), de Bellpuig. Els testimonis del causídic Gener i del fuster Gener (la firma dels quals tingué lloc tres dies després, el 9) foren Bartomeu Boldú, doctor en Arts i Medicina, i Joan Messeguer, pagès de Bellpuig. No consten els testimonis de la firma del fermaça Borràs.

17.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1576-1577*, folis sense numerar, acta del 5 de juny de 1576. Foren testimonis Gabriel Farrer, clergue de Sant Andreu de Llaveneres, i Jeroni Vilaprenyó, pagès de Cabanabona.

ens informa que el rev. Joan Font, tutor i curador dels fills del difunt mercader Antoni Font, germà seu (segons testament que aquest va fer amb Joan Català, notari de Bellpuig, també difunt aleshores, sense donar la data d'aquell testament), va reconèixer a Joan Íñigo de Paz, apotecari, i a Pere Jover, ferrer, ambdós de Bellpuig, fermances del calceter Pere Font, del causídic Tomàs Gener i del fuster Melcior Gener, que mitjançant la cúria del deganat de Tàrraga i amb pacte de cessió li van donar 15 lliures per aquelles 22 lliures i 10 sous que quedaren a deure el 6 d'abril d'aquell any. També li van donar 6 sous i 3 diners per les despeses que havia tingut presentant demanda contra aquells. La resta de l'acte és de lectura pràcticament impossible i no puc assegurar si hi ha algun altre contingut interessant.¹⁸

I el prevere Joan, potser perquè necessitava diners per tirar endavant la família i la casa que ara regentava, va seguir venent. És clar que en una època dolenta com aquella era gairebé impossible que et paguessin de seguida, i els compradors sempre aconseguien uns mesos de marge per pagar o feien entrar un deute que una altra persona els hi tenia per respondre de la quantitat. Així, el 12 de setembre de 1576, Bartomeu Biscarri, pagès de Bellpuig, firmà debitori al prevere Joan Font per un bou de pèl vermell que aquest li havia venut, bou «sine sit incorporat o un sach de ossos». Per pagar-lo, el Biscarri va cedir al rev. Font tots els drets i accions que li pertanyien contra Joana Montserrada, vídua de Jaume Tort, pagès de Bellpuig, en aquelles 10 lliures i 4 sous que la dita vídua li havia de pagar a ell per les vinents Casnestoltes. La vídua, allí present, acceptà aquest canvi de creditor. Per si la vídua no pagava, el Biscarri obligà una peça de terra plantada de vinya, però l'acta quedà interrompuda en aquest punt.¹⁹

El 12 d'octubre de 1576, el prevere Joan Font, actuant com a procurador del convent de Sant Bartomeu de Bellpuig, cobrà dels tutors dels fills del difunt Miquel Montanyana, sabater de Bellpuig, 12 lliures i 16 sous.²⁰ Miquel Montanyana havia mort aquell mateix 1576 i potser és un exemple de la sobremortalitat causada per la crisi que s'abatia damunt l'Urgell. Per cert, que anys a venir trobarem el prevere Joan relacionat directament amb la tutela dels fills Montanyana, un afer que, com veurem, li portarà més d'un maldecap.

En unes actes notariais del mes de novembre de 1576 fetes a Bellpuig apareix de testimoni Francesc Font, negociant de la vila. Però aquest individu seguia

18.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1576-1577*, folis sense numerar, acta del 17 d'agost de 1576. Foren testimonis Pere Borràs, calceter de Bellpuig, i Francesc Figuerola, bracer de la vila d'Arenys (comtat de Ribagorça), habitant de Bellpuig.

19.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1576-1577*, folis sense numerar, acta del 12 de setembre de 1576. Foren testimonis Joan Messeguer, pagès, i Montserrat Pujalt, espaser, ambdós de Bellpuig.

20.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1576-1577*, foli sense numerar, acta del 12 d'octubre de 1576. Foren testimonis Jeroni Ferrandis, donzell, i Pere Jover, ferrer, de Bellpuig. Els tutors eren Montserrat Montanyana, veler de Barcelona, germà del difunt, i Francesc Calbet, hostaler de Bellpuig.

sense generar autèntica documentació (almenys, amb el notari Antoni Joan Mestre, que és de qui conservem volums en aquests anys setanta). Com si no tingués béns o diners per desenvolupar iniciatives econòmiques pròpies. Em pregunto si en aquesta època no estaria del tot supeditat al seu germà capellà, residint a la casa dels Font a canvi de tenir cura de la botiga, com una mena de dependent a les ordres del prevere, que seria qui controlaria els diners i el patrimoni i qui dirigiria la vida del jove Lluís. La veritat és que no tinc cap indicatiu per afirmar això i que es tracta d'una mera suposició. Però resulta massa estrany el silenci de les fonts sobre aquest cabaler Francesc, que ja seria un home fet i dret aleshores. Alguna explicació ha de buscar-se per intentar entendre la seva grisa figura.

I mentre un germà semblava estar marginat, l'altre no parava d'assumir protagonisme. El 26 de novembre de 1576, el prevere Joan Font, beneficiat de l'església parroquial de Bellpuig, va reconèixer haver rebut de Miquel Torrent, pagès que vivia a Bellpuig, 4 lliures i 4 sous per set pensions caigudes d'un censal mort de 12 lliures de preu i 12 sous de pensió anual. El prevere Joan Font actuava en aquest afer en tant que tutor i curador de les persones i béns dels fills i hereus del difunt Antoni Font, mercader de Bellpuig, germà seu. Van tornar a fer constar que aquella tutela i cura havia estat establerta en l'últim testament del difunt Antoni Font, fet amb el notari de Bellpuig (també difunt aleshores) Joan Català; tampoc no especificaren la data. Miquel Torrent, el pagès que pagà aquelles pensions, actuava com a usufructuari, per haver-se casat amb Esperança Comes; la seva dona era l'autèntica responsable del censal, perquè era la filla i l'hereva universal del difunt Mateu Comes, teixidor de lli de Bellpuig. La família Comes feia aquell censal a la família Font, i les pensions queien per la festa de la Mare de Déu d'Agost. La pensió d'aquell any ja havia estat satisfeta en la data preceptiva.²¹

El 13 de juliol de 1577, la comunitat de preveres de Bellpuig arrendà al seu membre Joan Font les primícies de tots els fruits dels termes de la Novella i els Obercs (?), per un preu de 258 lliures, a raó de 43 lliures per any (?), que es pagarien per Sant Joan i per Nadal, en dues iguals pagues. Les fermances eren Joan Iñigo de Paz, apotecari, i Pere Font, pagès, ambdós de Bellpuig. L'acta és de difícil lectura i no sé desxifrar els anys de durada d'aquell arrendament, però han de ser sis. Sembla que l'arrendament començava a córrer l'1 de maig de l'any 1578.²²

21.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1576-1577*, folis sense numerar, acta del 26 de novembre de 1576. Foren testimonis el nostre amic Francesc Font, negociant, i Joan Garriga, pagès, ambdós de Bellpuig. Resulta molt allionadora aquesta evidència: mentre el germà capellà rebia els diners en nom de la família, l'altre germà es limitava a fer de testimoni del pagament, sense gaudir de cap representativitat...

22.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1577*, folis sense numerar, acta del 13 de juliol de 1577. Foren testimonis Antoni Joan Conesa, batlle, i Antoni Ester àlies Nadal, pagès, ambdós de Bellpuig. La tinta ha «triturat» el paper i la lectura d'aquesta acta és molt difícil, raó per la qual no puc garantir una plena seguretat en els detalls.

El 24 de maig de 1578, la Unió de Preveres de l'església parroquial de Bellpuig va nomenar procurador seu el prevere Joan Font, que també formava part de la Unió. La procura duraria un any i el prevere Font hauria de cobrar diners, pensions de censals, censos i rèdits que pertanyien a la dita Unió. Van assistir a la reunió que va designar procurador el nostre prevere (present en l'acte) els següents eclesiàstics: Francesc Borràs (capellà major), Pere Giner (el gran), Jaume Vilamajor i Jaume Arrufat. El prevere Font va prometre als seus companys que respondria davant d'ells de totes les gestions que faria i dels diners que cobraria, i per a major seguretat va designar dos fermances: Pere Font i l'apotecari Joan Íñigo de Paz, ambdós de Bellpuig i presents en l'acte.²³ En aquells anys, el nostre prevere confiava sempre en aquests dos personatges, tot i alguna enganxada que hi hagués tingut; els lligams familiars resultaven decisius.

El mes de setembre de 1578, el prevere Joan Font i el calceter Pere Font, tutors i curadors dels fills del difunt Antoni pel testament que aquest va fer amb el difunt Garriga, prevere i notari de Bellpuig, i també el jove Lluís Font, fill i hereu universal de l'Antoni, van haver de pagar a Bartomeu Biscarri àlies Manda 22 lliures per una qüestió de l'herència del dit Lluís Font. L'acta costa molt de llegir per culpa de la tinta, que ha «cremat» el paper. Podem aclarir que aconseguiren aquelles 22 lliures creant un censal en contra seva, amb una pensió anual de 22 sous. Establiren aquell censal els marmessors del testament d'un moliner de Bellpuig, Joan Bossat. Com a garantia, els Font van obligar una peça de terra campa que tenien al terme de la vila, a la partida del Forn de la Teula, però no en donen ni la tinguda ni les afrontacions. Consta que el Lluís Font tenia entre 20 i 25 anys.²⁴ Per tant, el xicot hauria nascut entre 1553 i 1558.

El 2 de desembre de 1578, la família Font es va vendre un pati que tenia a la vila de Linyola i del qual no en feia res. Antigament, aquell pati havia estat un hort. Era situat dins el nucli urbà de Linyola, al carrer de l'Església, i més en concret «al sol de dit carrer». Per l'est, afrontava amb una aigüera que anava a la bassa; pel sud, amb la muralla; per l'oest, amb l'hort de Jaume Ledonosa; i pel nord, amb el dit carrer. Com sempre, van fer aquella venda el prevere Joan Font i el calceter Pere Font, tutors i curadors dels fills del difunt Antoni segons l'últim testament d'aquest, fet amb el difunt Francesc Garriga, prevere i notari de Bellpuig (no especifiquen la data del testament). Com en el tracte anterior, també hi va participar el jove Lluís Font, a qui qualifiquen de sastre, fill i hereu universal de l'Antoni. La família Font tenia aquell pati per una donació que van fer els hereus

23.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1578-1579*, folis sense numerar, acta del 24 de maig de 1578. Foren testimonis Pere Fàbregues, hostaler, i Antoni Joan Robinat, pagès, ambdós de Bellpuig.

24.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1578-1579*, folis sense numerar, acta del mes de setembre de 1578. Foren testimonis Joan Vilamajor del Bou (el gran), pagès de Bellpuig, i Jaume Monfar, pagès de Barbens.

del difunt Joan Bergadà, de Linyola, com a restitució del dot de la difunta Magdalena, muller que fou del dit Joan Bergadà i tia (per part de pare) del jove Lluís Font. El comprador va ser Miquel Farrer, prevere de Linyola, en tant que laica i privada persona. El preu fou baix: només 7 lliures, pagades en mà. En Lluís, l'hereu Font, novament declarà ser menor de 25 anys i major de 20, i renuncià al benefici de la seva menor edat.²⁵

A destacar que aquestes dues referències de l'any 1578 indiquen que el darrer testament del difunt Antoni Font, el que establí els tutors del jove Lluís i designà a aquest hereu universal, es va fer amb el prevere i notari Francesc Garriga, no pas amb el notari Joan Català, com havien posat l'any 1576.

Durant l'any 1578, el prevere Joan Font, actuant com a tutor i curador dels fills i hereus del difunt Antoni, va vendre gra a deute a la universitat de la seva vila, perquè els pagesos d'aquesta poguessin sembrar. El 10 de desembre de 1578, els paers bellpugencs d'aquell any, Pere Vilamajor del Bou (el gran), Francesc Porta (?) i Antoni Borràs, van reconèixer que devien al prevere Font 129 lliures, 18 sous i 6 diners en total, per diverses partides de gra. En concret, 84 lliures eren pel preu de 30 mitgeres de forment (a raó de 56 sous per mitgera); 20 lliures, 18 sous i 6 diners eren pel preu de 15 mitgeres i 1 quartera d'ordi (a raó de 27 sous per mitgera); i 25 lliures eren pel preu de 12 mitgeres i 1 quartera de mixtura (a raó de 48 sous per mitgera). Els paers prometeren pagar aquell deute per la festa de Santa Maria Magdalena del vinent juliol.²⁶ Convé fer notar que, en relació a l'any 1576, el preu del forment gairebé havia doblat (56 sous contra 30). La crisi agrària s'estava estenent per l'Urgell... Per cert, que el preu de la partida de mestall havia de ser 40 sous per mitgera perquè 12 mitgeres i mitja valguessin 25 lliures; si fos el preu que indica l'acta, haurien valgut 30 lliures. Això, o que fossin 10,5 mitgeres de mestall venudes, en lloc de 12,5. ¿O tal vegada era un error intencionat per deixar constància de l'interès que rebria el prevere acceptant aquell deute?

El 7 d'abril de 1579, Joan Font, prevere i beneficiat de la parroquial de Bellpuig, com a procurador que era de la Unió de Preveres va reconèixer haver cobrat de Llorenç Farrer, prevere de Guimerà, 630 lliures en diversos pagaments, per set anys d'arrendament de la rectoria de l'església parroquial de Golmés.²⁷

25.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1578-1579*, folis sense numerar, acta del 2 de desembre de 1578. Foren testimonis Pere Fàbregues, hostaler de Bellpuig, i Bartomeu Grasa, pagès de Linyola.

26.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1578-1579*, foli sense numerar, acta del 10 de desembre de 1578. Foren testimonis Agustí Mestre, sastre, i un habitual dels testimoniatges notariales en aquesta època a Bellpuig, l'hostaler Pere Fàbregues, ambdós de la dita vila.

27.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1579-1580*, foli sense numerar, acta del 7 d'abril de 1579. Els testimonis foren Joan Tudela, batlle, i Joan Bosch, pagès de Vilanova.

Durant els anys 1579 i 1580, Francesc Font, negociant de Bellpuig, tornà a treure el cap a la documentació actuant de mer testimoni en alguns actes notariais fets a la vila. De nou insistim en el fort contrast entre el seu silenci i la gran activitat del germà capellà.

El 7 d'octubre de 1579, la Unió de Preveres de Bellpuig tornà a designar procurador Joan Font perquè cobrés pensions de censals i arrendaments en nom de la dita Unió de Preveres.²⁸

A mesura que la crisi s'intensificava, les vendes de gra a deute fetes pel prevere Joan es feien més habituals. Aquests grans podien sortir de les finques de casa o de les primícies que tenia arrendades. El 28 de novembre de 1579, Antoni Ester àlies Nadal i Joan Garriga, pagesos de Bellpuig, reconegueren notarialment que devien al prevere Joan Font, en tant que laica i privada persona, 50 lliures per grans que li havien comprat (30 per 10 mitgeres de forment i 20 per 16 mitgeres d'ordi). Prometeren pagar d'aleshores fins a la vinent festa de Santa Maria Magdalena, al juliol.²⁹ Els preus (60 sous la mitgera en el cas del forment, 25 sous la mitgera en el cas de l'ordi) eren semblants als d'un any enrere.

La liquidació del deute de 129 lliures, 18 sous i 6 diners creat a les acaballes de l'any 1578 per la universitat de Bellpuig amb el prevere Joan Font sembla que s'endarrerí una mica. Finalment, però, es va satisfer plenament, amb uns mesos de retard. El 29 de gener de 1580, el nostre prevere va fer que el notari cancel·lés l'acte del debitori, per haver rebut aquells diners dels paers, diners que li foren lliurats per Pere Jover i Berenguer Vilamajor.³⁰

Durant els primers mesos de l'any 1580, s'esmenta a la documentació notarial de Bellpuig un Joan Font, sastre de la vila, casat amb Elisabet Pujol, filla del difunt notari bellpugenc Francesc Pujol. Hi havia un problema amb el dot de l'Elisabet, que no s'havia satisfet del tot. Honradament, no sabem situar aquest Joan Font sastre. Devia estar emparentat amb la família de què parlem. Potser era un fill del calcecer Pere Font.

No disposem de documentació notarial pel que fa als primers anys vuitanta del segle XVI, inconvenient important, perquè en aquells anys la crisi que patia el país arribà al seu moment culminant i això havia de donar més protagonisme que mai a un home inquiet com era el nostre capellà. D'altra banda, en aquells

28.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1579-1580*, foli sense numerar, acta del 7 d'octubre de 1579. Foren testimonis Bernat Sesta, pagès, i Antoni Verdera, prevere, habitants de Bellpuig.

29.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1579-1580*, folis sense numerar, acta del 28 de novembre de 1579. Foren testimonis Joan Gener (o Gincer), veler de Bellpuig, i Bernat Ester, pagès d'Isau, bisbat de Comenge, habitant de Tàrraga.

30.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Mestre, *Manual 1578-1579*, foli sense numerar, nota al marge de l'acta del 10 de desembre de 1578, òbviament afegida amb posterioritat. Foren testimonis de la cancel·lació del deute Bartomeu Boldú, doctor en Medicina, i Joan Iñigo de Paz, apotecari.

anys arribaren a l'edat adulta els seus nebots Lluís Font, Pere Aurich i Bernat Aurich, i voldríem saber més coses d'aquests xicots en una etapa clau de les seves vides.

Sabem almenys quelcom referit a l'any 1585. El 14 de febrer d'aquell any, el prevere Joan Font va crear a favor seu un censal, que assumí precisament el seu nebot Pere Aurich, passamaner de Bellpuig. Era un censal de 50 lliures de preu i 50 sous de pensió anual. Dos anys després, aquell censal desfermava uns acords econòmics dintre la família, acords que fa la impressió que portaven molt temps esperant.

L'altra notícia referida a l'any 1585 és realment important: la decisió de casar-se del Lluís Font, l'hereu de la casa, després de bastants anys d'allargar aquest pas, potser per culpa de la crisi general, potser perquè el seu oncle capellà ho diferí tant com pogué. Finalment, el 8 de desembre de 1585 (que era diumenge) es van tancar, amb un notari de Cervera, els capítols matrimonials de Lluís Font amb una noia de Cervera anomenada Jerònima Urgell. El nuvi ja apareixia designat com a mercader; era fill dels difunts Antoni Font, mercader de Bellpuig, i Paula. El representaven els seus oncles paternals Joan Font, prevere de Bellpuig i curador seu, i Francesc Font, mercader de Bellpuig, a més d'altres parents i amics, no especificats. La núvia, Jerònima Urgell, era donzella, menor de 25 anys i més gran de 18; tenia els dos pares vius, i aquests eren Benet Urgell, mercader de Cervera, i Paula; també estava representada per un germà, Gabriel Urgell (que igualment tenia entre 18 i 25 anys), un oncle maternal, Romà Esteve, prevere, i altres parents i amics, no especificats. Potser la coneixença entre els dos preveres, Joan Font i Romà Esteve, va originar aquella iniciativa matrimonial, sense oblidar en cap moment que es tractava de dues cases de mercaders i que podien tenir relació de feia molts anys per compartir la mateixa activitat econòmica.

La part monetària del dot quedà fixada en 240 lliures, a pagar en tres terminis: 60 lliures el dia de les esposalles, 60 lliures per la vinent festa de Santa Maria Magdalena i 120 lliures de la dita festa de Santa Maria Magdalena a un any vista. El dot incloïa també les habituals caixes (dues en aquest cas) i roba de fadrinatge i de llar, inclosos dos matalassos i dues flassades, tot rebedor el dia que la núvia se n'aniria cap a la casa del seu marit. No es parla de joies ni d'objectes valuosos. Si la Sra. Jerònima moria sense fills del matrimoni que estava contractant amb Lluís Font, només podria disposar a ses voluntats de 120 lliures; les altres 120 lliures i tota la roba haurien de ser tornades a la família Urgell o successors d'aquesta.

Com a escriu, el nuvi aportà 120 lliures (la meitat de la part monetària del dot). Aquesta suma, com el dot, seria de la Sra. Jerònima. Quan ella morís, l'escriu hauria de quedar per als fills que neixessin del matrimoni. Si no hi havia fills, les 120 lliures tornarien al Sr. Lluís o al seu successor universal.

A continuació els capítols es van centrar a aclarir la situació dels dos oncles paternals del Sr. Lluís. Pel que feia al prevere Joan, aquest renuncià a qualsevol llegítima i dret paternal o maternal que pogués exigir al seu nebot per raó de l'heretat i béns de la família. En principi, l'oncle capellà viuria amb el nebot, però si decidia deixar de viure amb ell i anar-se'n a una altra casa, aleshores el nebot li hauria de donar el que son pare li deixà en testament (no precisen què era). El Sr. Lluís renuncià a reclamar res al seu oncle Joan per raó de qualsevol compte o quantitat que estiguessin relacionats amb l'administració dels seus béns durant l'etapa en què aquell exercí la tutela i cura. De la seva banda, el mercader Francesc Font, l'altre oncle paternal del Sr. Lluís, es donà per content amb les 50 lliures que terceres persones van taxar a favor seu, i renuncià a la llegítima i a altres drets paternals i maternals que li poguessin pertànyer en l'heretat i béns de la família (però lògicament no renunciava al dret d'heretar si en l'esdevenidor l'hereu moria sense fer testament).

Per assegurar la celebració del matrimoni, es van fixar unes arres notables: 300 lliures (a la Segarra en aquesta època era costum fixar arres en els capítols matrimonials). Les esposalles s'haurien de fer aquell mateix dia; per celebrar les noces hi hauria temps fins a les vinents Carnestoltes. Però, com també era habitual en els capítols matrimonials, les dues parts acordaren que els terminis de fer esposalles i noces es podrien allargar sense incórrer en la pena de les arres si ho acceptaven dues persones escollides, una per cada part.³¹

ELS ANYS DE MADURESA DEL PREVERE JOAN

Després del casament del Lluís, el prevere Joan havia d'arranjar les coses amb els nebots Aurich. El gran, Pere, sembla que era una mica problemàtic, potser ajudat pel fet que ja no hi havia entremig sa mare, la Joana germana del capellà. L'hereu Aurich sens dubte reclamava coses als Font i no volia respondre del que la mateixa família Aurich devia. Per exemple, no pagava el censal que havia agafat el febrer de 1585. Dos anys després d'allò, oncle i nebot van decidir aclarir definitivament el tema. L'11 de febrer de 1587, Pere Aurich va lluir el censal al seu oncle, lluíment que incloïa les 50 lliures del preu i, a més, 5 lliures per pensions endarrerides. De les 55 lliures que en total el nebot havia de pagar a l'oncle, 25 les hi pagà en mà aleshores. Les 30 lliures restants es quedaven a deure i el passamaner Aurich prometia pagar-les en un termini de dos anys, a raó de 15 lliures per any. Com a garantia del pagament, l'Aurich posà la seva casa, situada al carrer Major de Bellpuig.

31.- AHCC, FN, Cervera, N I 71, Jeroni Armengol, *Capítols matrimonials 1570-1599*, folis 29-30v. Foren testimonis de la firma de Lluís Font, Francesc Font, Paula Urgell, Gabriel Urgell i Jerònima Urgell (no són esmentats en aquest formalisme ni el prevere Joan Font ni el mercader Benet Urgell) els ceriverins Antoni Joan Garriga, prevere, i Bartomeu Magre, notari.

Aquell mateix 11 de febrer de 1587, el passamaner Pere Aurich va renunciar a favor del seu cosí Lluís Font, negociant de Bellpuig, tots els drets que pogués tenir sobre l'herència dels pares de sa difunta mare Joana (que fou filla de Lluís Font, botiguer de draps; lamentablement, no van saber posar el nom de la mare, on deixaren un espai en blanc). És a dir, renunciava als drets sobre l'herència dels avis materns, els Font, herència que havia passat al seu cosí Lluís. No era, per això, una renúncia a canvi de res. Molt temps enrere, en concret el 17 d'agost de 1552, s'havia produït un deute de 150 lliures, deute creat per l'avi Lluís Font i el fill d'aquest Antoni Font (oncle del Pere Aurich i pare del Lluís petit) a favor de Bernat Aurich, «*tenerio*», pare del Pere; era un deute que provenia del pagament del dot a la Joana quan aquesta es casà amb el Bernat. Un cop mort aquest, el deute fou anul.lat pel prevere Joan Font, per Francesc Pujol i per la Joana, mare del Pere Aurich, tutors i curadors d'aquest; això tingué lloc el 3 de novembre de 1574. Ara el Pere Aurich aprovava i ratificava aquella cancel.lació de deute. A canvi d'aquesta ratificació i a canvi de renunciar a tot dret sobre l'herència Font, Pere Aurich rebia 20 lliures. Com a cloenda d'aquells acords de família que s'endevinen tensos, el prevere Joan Font va fer àpoca al seu nebot Pere Aurich dels diners, blat, ordi i altres grans deixats a préstec en el passat pels Font a la Joana, muller de Bernat Aurich i després vídua d'aquest, segons constava en diversos documents. Potser no tot havia estat retornat, però el prevere es donava per pagat d'aquells diners i grans, i volia que quedés anul.lat qualsevol document de deute fet per sa germana Joana.³²

L'any 1587, Joan Font, prevere i beneficiat de l'església de Bellpuig, era procurador i actor (en altres paraules, representant) dels marmessors de la pubilla Toralla. La família Toralla, de petita noblesa, tenia un important patrimoni a Bellpuig, que incloïa casa a la vila, terres al terme i un mas (el mas, segurament al terme de Bellestar). El cap de família havia mort tot deixant filles petites, la gran de les quals era l'hereva. Els marmessors testamentaris i tutors de les nenes vivien a Barcelona i l'home que gestionava els interessos de la família Toralla a l'Urgell era en aquesta època el nostre prevere Joan Font. El 15 de març de 1587, el prevere Font, actuant com a procurador dels marmessors de la pubilla Toralla, va arrendar per tres anys la casa i heretat «de les dites pubilles toralles» (en aquesta ocasió ho diu així, en plural) a Gaspar d'Olivó, donzell de Tàrraga. Aquell arrendament incloïa tant la casa i terres de Bellpuig com el mas. El preu global quedà fixat en 210 lliures, a raó de 70 lliures per any, a pagar la meitat per Nadal i l'altra meitat per Sant Joan. En la nostra opinió, aquell no era cap gran preu;

32.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Manual 1586-1587*, folis 21v.-24. Els testimonis dels actes relacionats amb el censal foren Francesc Siurana, prevere de Bellpuig, i Jaume Nuet, causídic de Bellpuig. Els testimonis dels actes relacionats amb el tema de l'herència foren Tomàs Gener, causídic, i Miquel Messeguer, calceter, ambdós també de Bellpuig. El Francesc Pujol que fou un dels tutors dels nois Aurich durant els anys setanta era segurament un notari de la vila que morí en aquella època.

potser perquè l'època no era bona?; potser perquè la situació de l'heretat Toralla no era la millor possible?; potser perquè el prevere Font no va negociar amb prou encert? No ho sabem. Com a detall curiós, convé ressenyar que el començament de l'arrendament no era uniforme per a tots els components d'aquest. Així, l'arrendament de la verema començaria aquell dia; el de les terres, fins que no s'haguessin collit els sembrats (aleshores aquells sembrats els tenia un tal Jaume Pons); el de la casa de Bellpuig no començaria fins a Tots Sants; i el de l'hort, també fins a Tots Sants. L'arrendatari, Gaspar d'Olivó, va donar per fermaça Antoni Joan Conesa, batlle de Bellpuig. El llenguatge de l'acta notarial presenta el prevere Font gairebé com si fos el tutor i curador de la pubilla Toralla.³³

Un nou buit documental ens deixa sense dades del prevere Joan durant uns anys. En tornar a disposar de documentació local, observem ja poques aparicions seves. Ara que el nebot Lluís s'havia fet càrrec de la casa i que els Aurich volaven sols, sembla com si durant els anys noranta el capellà hagués renunciat a les seves activitats d'antany. Potser també hi ajudava el fet que havia arribat a una certa edat i necessitava una vida més tranquil·la. Me l'imagino exercint rutinàriament les seves obligacions religioses, conversant habitualment amb els seus amics i coneguts i tenint cura de l'hort que posseïa al foramur de la vila.³⁴ Per cert, que una cosa sí que no havia canviat: l'apatia del seu germà Francesc, tan mancat de referències com sempre.

Mentre el prevere Joan perdia protagonisme local, era el seu nebot Lluís qui en començava a guanyar. Les actuacions d'aquest recorden una mica les de l'oncle capellà, i volem creure que actuà aconsellat per ell en més d'una ocasió. Així, per exemple, quan el 15 de març de 1591 Lluís Font, negociant de Bellpuig, va vendre 12 mitgeres d'ordi a tres pagesos de Castellnou de Seana i aquests quedaren a deure les 12 lliures del preu prometent pagar per la vinent festa de Santa Maria Magdalena,³⁵ no podem deixar de recordar tractes pràcticament idèntics que el prevere Joan havia fet anys enrere.

L'any 1591, Lluís Font, negociant de Bellpuig, havia de lluir el censal de 100 lliures que el 1570 havien creat els seus oncles —i aleshores tutors— Joan Font i Pere Font, censal que rebia el pagès de Castellnou de Seana Montserrat

33.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Manual 1586-1587*, foli sense numerar, una de les actes del 15 de març de 1587. Foren testimonis Francesc Felip, «lanio», habitant de Bellpuig, i Jaume Nuet, causídic de Bellpuig. Podeu veure Bach, *Bellpuig i la seva antiga baronia...*, ps. 125-126. També, Planes, «Estructura laboral i aspectes socials de Bellpuig...», ps. 72 i 74.

34.- Aquest hort del prevere Joan Font surt citat en una acta notarial del 6 de març de 1594. AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Manual 1593-1594*, foli 61.

35.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Vademecum 1590-1591*, folis sense numerar, acta del 15 de març de 1591. Els pagesos castellanouencs que van comprar aquell ordi van ser Antoni Tiell, Jeroni Monfar i Miquel Gomar; de les 12 mitgeres, cadascú se'n va quedar 4. El preu, 20 sous per mitgera, era més baix que el que hi havia hagut anys enrere, en plena crisi. Els testimonis foren Agustí Pla, pagès de Gósol, i Jaume Nuet, causídic de Bellpuig.

Maluquer i que, tot i haver estat creat el desembre, es pagava per Sant Joan Baptista del mes de juny. Com que en Lluís reconeixia no tenir els diners per lluir-lo, va establir un tracte amb una tercera persona, que donaria el capital al Maluquer i passaria a ser el nou creditor censalista. Aquell tracte es va concretar el 20 de març de 1591 i el protagonista va ser un tal Joan Greoles, albardaner (*clitellario*) natural de Cervera i que vivia a Bellpuig. En Lluís s'obligava a partir d'aquell moment a satisfer a aquest la pensió anual de 100 sous. Pagaria també al Maluquer la part corresponent a la pensió d'aquell 1591, car el traspàs del censal es produïa a meitat de període. Aquell mateix dia, el Joan Greoles va donar les 100 lliures de la quitació del censal a Montserrat Maluquer; més concretament, li va donar 50 lliures en diners i les restants 50 lliures les hi va donar en ordi.³⁶

Al prevere Joan degué atabalar-lo en aquesta època la mala sort personal del seu nebot Lluís, que va trigar a consolidar una família per un seguit de desgràcies. La seva primera dona, la cerverina Jerònima Urgell, va morir aviat; no sabem si arribaren a tenir fills. En Lluís es va tornar a casar, ara amb Mariagna Tuxent, filla d'una bona casa d'Agramunt; amb ella va tenir almenys un fill, Sebastià Font i Tuxent. La segona dona també va morir aviat i el petit Sebastià morí en la infantesa. Novament en Lluís va acudir davant de l'altar i aleshores esposà una tal Dorotea, de la qual per ara només sabem que era vídua i que tenia una filla d'un matrimoni anterior, una tal Jerònima. En aquesta ocasió la sort sí que va somriure al sofert Lluís, perquè la seva tercera dona va viure molts anys i li va donar almenys dos fills mascles que arribaren a adults: Lluís i Joan Àngel. No podem precisar totes aquestes dates de casaments, defuncions i naixements per manca de documentació, tan sols podem intuir que la majoria haurien tingut lloc entre els anys 1586 i 1595.

Durant aquella època, els bellpugencs van conviure amb dues persones que es deien Lluís Font: el negociant i mercader de qui estem parlant i un altre que era calceter. A aquest Lluís Font calceter el designaven amb l'apel·latiu «menor de dies»; almenys, així ho trobem escrit l'any 1594.³⁷ No sabem qui era aquest Lluís Font calceter. Un fill del Joan Font que sortia l'any 1580 fent de sastre? Un fill bastant petit del calceter Pere Font? Un fill del Francesc Font i de la seva dona Joana Íñigo de Paz?

L'any 1594, el prevere Joan Font, beneficiat de la parroquial de Bellpuig, i un tal Antoni Bellmunt, sabater de Bellpuig, eren tutors i curadors de la persona i béns de Francesc Montanyana, calceter, fill i hereu del difunt

36.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Vademecum 1590-1591*, folis sense numerar, actes del 20 de març de 1591. Foren testimonis Montserrat Plaça, pagès de Concabella, i Joan Agulló dit de n'Andreu, pagès de Linyola.

37.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Manual 1593-1594*, folis 44v. i 126v. Vegeu també N IV 3, Jeroni Simó de Suelves, *Manual 1596*, foli sense numerar, acta del 19 de febrer de 1596.

Miquel Montanyana, sabater de Bellpuig. Havien estat designats per portar aquella tutela per la cúria del batlle de Bellpuig. El 9 de juny de 1594, els dos tutors i el seu tutorat, l'hereu Francesc Montanyana, amb decret favorable de Jeroni de Vilanova, procurador i governador de les baronies, van vendre a Pere Cahissa, pagès de Bellpuig, una casa situada al carrer del Portal de la Font de la dita vila, i un corral clos a la Muntador (?), tocant al camí que anava de la Muntador a l'església. Casa i corral formaven part dels béns del difunt Miquel Montanyana. El jove Francesc Montanyana es va veure obligat a fer aquella venda per pagar el dot a la seva germana Caterina Montanyana, que s'havia de casar amb Josep Soler, sastre de la vila de Valls. El preu de la casa i el corral es va establir en 119 lliures, segons estimació de Jaume Oró (el gran), fuster, Simó Aymerich, picapedrer, Marçal Vernach, picapedrer, i Magí Mir, fuster, els tres primers, de Bellpuig, i el darrer, de Preixana. Dintre del preu quedà englobat un censal de 12 lliures, 6 sous i 8 diners (la pensió del qual era de 12 sous i 4 diners); aquest censal, al qual estava obligada la casa que aleshores es va vendre, era rebut en fraccions per uns beneficis fundats a l'església parroquial de Bellpuig, i a partir d'aquell moment s'encarregaria de pagar-lo el comprador Cahissa. La resta del preu (106 lliures, 13 sous i 4 diners) seria donat a la Caterina Montanyana.³⁸

L'any 1596, la documentació notarial bellpuigenca esmenta un tal Andreu Font, sabater de Bellpuig, gendre d'un revenedor anomenat Pere Viana (el gran), originari de Bellpuig però que de fet vivia a Albesa, i cunyat del fill d'aquest, el sabater Pere Viana (el petit), que residia a Bellpuig. L'Andreu Font estava casat amb Margarida Viana, filla i germana respectivament d'aquells. Els capítols matrimonials entre l'Andreu Font i la Margarida Viana es van fer a Bellpuig el mes de desembre de l'any 1583, amb el notari Baltasar Català. El 28 de gener de 1596, els Viana van pagar a Andreu Font l'equivalent a 12 lliures que encara li devien del dot pactat en els esmentats capítols matrimonials (el dot eren 50 lliures, roba de lli i llana, i complements). Més concretament, li devien la roba i alguns complements, que havien taxat en aquest valor. El van pagar no pas en efectiu, sinó traspasant-li una peça de terra amb quatre oliveres plantades, de 8

38.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Manual 1593-1594*, foli sense numerar, una de les actes del 9 de juny de 1594. N IV 2, Joan Gener, *Llibre 1595* (en realitat, 1591-1595), folis 199-203. En la primera d'aquestes referències, l'acta és incompleta, s'interromp quan arriba al tema del censal. En la segona, que potser era la còpia en net, ja és completa. Els testimonis del tracte foren Jaume Vidal, escrivent, i Pere Duos, pagès, de Bellpuig. La firma del governador Jeroni de Vilanova no es produí fins el 26 d'octubre de 1596, i llavors els testimonis foren Jaume Vidal i Joan Avià, escrivents de Bellpuig. Donen les dimensions de la casa i del corral; la casa feia d'amplada dues canes i dos pams per l'est i tres canes per l'oest, i de llargada feia set canes i mitja més o menys; el corral feia set canes d'amplada i cinc canes de llargada. Les afrontacions de la casa eren aquestes: a l'est, el carrer del Portal de la Font; al sud, la casa del notari Joan Gener; a l'oest, el corral de Felip Portell; i al nord, Francesc Barrufet, els hereus del difunt Pere Fàbregues i Simó Aymerich. Pel que feia a les afrontacions del corral: a l'est, el camí de la Muntador cap a l'església; al sud, les pubilles Toralla; a l'oest, el corral de Jeroni Barrufet i el carreró del corral d'en Messeguer; i al nord, els hereus del notari Antoni Joan Mestre.

pórques de tinguda, situada al terme de Bellpuig.³⁹ Honradament, no sé qui era aquest Andreu Font ni si tenia qualche parentiu directe amb el prevere Joan i el seu nebot Lluís. Potser era un descendent de la línia del Pere Font calceter? Caldria esbrinar-ho. La modèstia del dot i les dificultats per cobrar-lo no semblen relacionar-lo gaire amb la família dels nostres protagonistes, que sens dubte estaven en una situació econòmica millor i que duïen a terme casaments més avantatjosos.

L'1 de març de 1596, Lluís Font, negociant de Bellpuig, va ser designat procurador per Jeroni Felices, donzell domiciliat a Agramunt, perquè cobrés diners en nom d'aquest i el representés en general.⁴⁰ La relació de Lluís Font amb Agramunt hauria pogut ser notable en aquesta època. De fet, només cal recordar que la seva segona muller, Mariagna Tuxent, era de la vila del Sió.

La tutela dels fills del difunt Miquel Montanyana que el governador de la baronia havia encarregat al prevere Joan Font i al sabater Antoni Bellmunt s'havia complicat força, per l'inesperat capteniment de l'hereu Francesc Montanyana, que havia volgut actuar a la valenta i deixar tothom amb un pam de nas. Davant la sortida de to del xicot, durant la primavera de l'any 1596 va caldre adoptar decisions radicals. Com ja sabem, amb decret i permís del governador Jeroni de Vilanova, havien venut la casa dels Montanyana a fi i efecte de pagar el dot de Caterina Montanyana, que s'havia casat amb Josep Soler, sastre de Valls; en van treure un preu de 115 lliures (recordem que anteriorment havien dit 119). El dot promès a la Caterina per ells, com a tutors, i per Francesc Montanyana, germà de la núvia, va ser de 135 lliures. Per satisfer part d'aquesta quantitat, Antoni Bellmunt i Francesc Montanyana van dur 48 lliures al Josep Soler, però el xicot, furtivament, i mentre el tutor dormia, es va endur els diners i es va donar a la fuga. Com que no entreveïen la manera de poder pagar al sastre de Valls ni aquesta quantitat ni altres, els tutors Font i Bellmunt van aconseguir que el governador Jeroni de Vilanova els donés permís per vendre a l'encant públic una peça de terra de l'heretat Montanyana. La venda es concretà el 18 de maig de 1596 i el comprador va ser justament Lluís Font, mercader de Bellpuig, el disposat nebot del prevere Joan. La peça venuda, de 2 jornals, era una vinya que tenia també un racó de terra campa; estava situada al terme de Bellpuig, a la partida del Verdú, i tenia aquestes afrontacions: a l'est, vinya de Pere Sedó; al sud, vinya de Pere Aurich i sèquia de la Serra; a l'oest, terra de Josep Cordellana; i al nord, terra de

39.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 3, Jeroni Simó de Suelves, *Manual 1596*, folis sense numerar, acta del 28 de gener de 1596. Els testimonis de la firma dels implicats en l'acord foren Antoni Mestre, estudiant de Lleis, Domènec Marques, escriptor, i Montserrat Pujalt, espaser, tots de Bellpuig. El Pere Viana gran no va firmar fins el 22 de juliol d'aquell any, i en el seu cas els testimonis foren Rafael Vilamajor, passamaner, i el ja esmentat Antoni Mestre, estudiant, ambdós de Bellpuig.

40.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 3, Jeroni Simó de Suelves, *Manual 1596*, folis sense numerar, acta de l'1 de març de 1596. Foren testimonis Pascasi Casabó, «pedrayallerius» de Bellpuig, i Pere Gassull, pagès de Preixana.

Jaume Conesa. El preu quedà establert en 87 lliures. Hi havia, però, un problema: el jove Francesc Montanyana no podia firmar aquella venda, perquè era absent de Bellpuig a causa de l'esmentada sostracció de diners «*seu quasi furtum*». I es donava el cas que la seva firma era imprescindible, perquè ja era emancipat, car havia contractat matrimoni. Davant aquella situació, els tutors reconegueren formalment al Lluís Font aquella compra i li van prometre que li farien restitució i esmena si l'hereu Montanyana o altres movien causa contra la dita venda. El nunci i corredor Joan Carreres va reconèixer que la vinya havia estat a l'encant públic durant trenta dies i que el Lluís Font havia estat el més donant.⁴¹

El prevere Joan Font, ja bastant gran aleshores, no allargà gaire més. Un nou buit en la documentació local ens impedeix apropar-nos al moment concret de la seva mort. Només podem afirmar que, quan tornem a disposar de documentació, a partir de l'any 1603, Joan Font ja consta com a difunt. ¿Potser va morir l'any 1599, com una més de les víctimes de la gran pesta que aquell estiu va causar, segons declaració de les autoritats municipals, més de dos-cents morts a la vila?⁴² Només es tracta d'una intuïció, perquè la veritat és que no tenim cap indicatiu en aquest sentit. De fet, hauria pogut morir en qualsevol altre moment entre mitjan 1596 i mitjan 1603. Documentació posterior indica que l'hereu dels seus béns va ser el seu nebot Lluís.

LA FAMÍLIA FONT DURANT ELS PRIMERS DECENNIS DEL SEGLE XVII

Mort el prevere Joan, en Lluís, que havia sobreviscut a la pesta i que ja tenia els seus bons anys, va mostrar un gran protagonisme públic i molta activitat en el món dels negocis, digne successor de l'oncle que l'havia portat en l'adolescència i la primera edat adulta. A més, en Lluís va tenir la sort d'arribar a la vellesa, compensant així les desgràcies de la seva joventut i dels seus dos primers matrimonis.

Durant els anys 1603 i 1604, veiem Lluís Font tancant alguns temes pendents d'èpoques anteriors, referits als béns de l'oncle (béns que ell havia heretat) i al retorn i cancel·lació del dot de la seva segona esposa a causa de la trista mort del nen que havia tingut amb aquesta (en Sebastià). Com que són qüestions que enllacen amb l'etapa en què vivia el prevere Joan, m'hi detindré una mica.

Al començament del treball havíem parlat d'un censal mort de 38 lliures de preu i 38 sous de pensió anual que l'any 1575 havia creat en contra seva el mercader Pere Granell. Inicialment, aquell censal anava a favor del matrimoni

41.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 3, Jeroni Simó de Suelves, *Manual 1596*, folis sense numerar, acta del 18 de maig de 1596. Foren testimonis Jaume Puig, mercader, i Domènec Marques, escriptent, habitants de Bellpuig.

42.- Sobre la pesta de 1599 a Bellpuig i a les terres ponentines en general, CAMPS CLEMENTE, M. / CAMPS SURROCA, M.: «Les pestes del segle XVI a les terres de Lleida», *Miscel·lània de les Terres de Lleida al segle XVI*, Lleida, IEL, 1995, ps. 152-155 i 171.

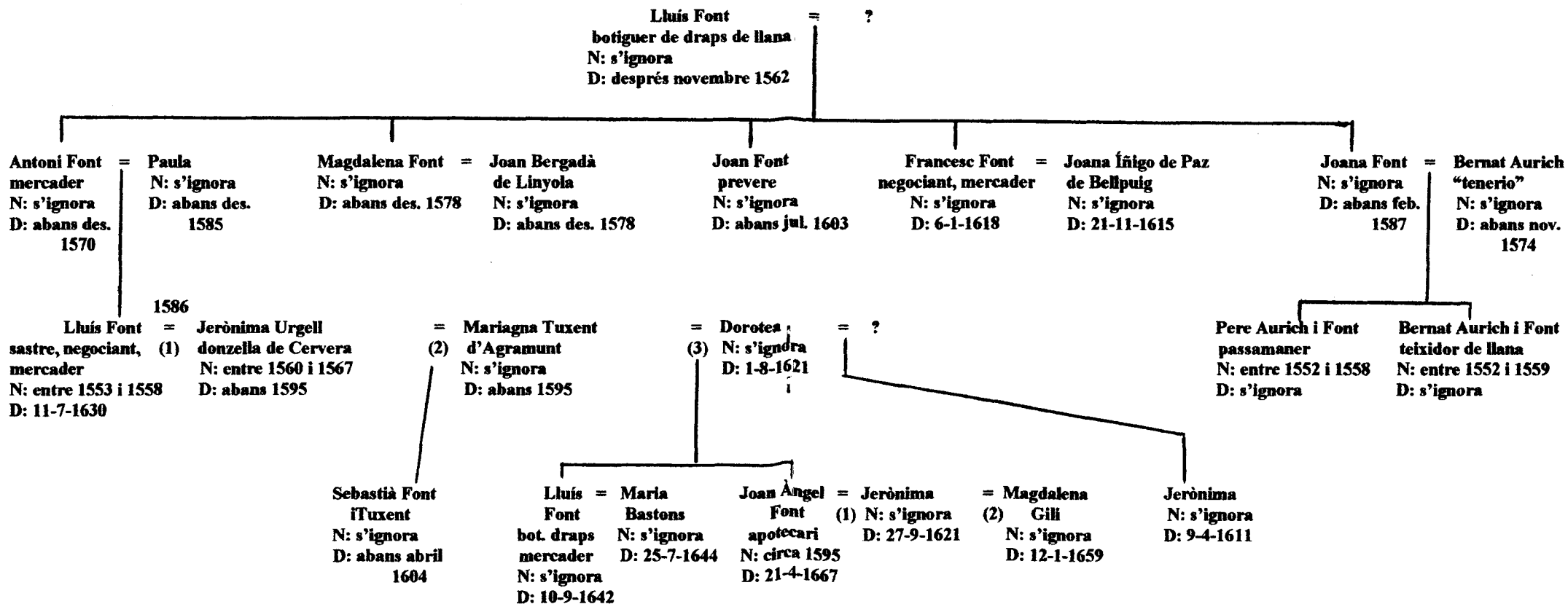
format per Joan Oró i Joana, però aquest matrimoni el va passar al prevere Joan Font el 29 de novembre de 1575. Doncs bé, aviat el Pere Granell va deixar de pagar les pensions de l'esmentat censal; sembla que això va ser a partir del 1582, coincidint amb el moment més dur del greu període de crisi 1575-85. Aquelles pensions impagades s'anaren acumulant i l'any 1603 ja n'hi havia vint-i-una. Aleshores el prevere Joan Font era mort i qui havia de beneficiar-se del censal era el mercader Lluís Font, nebot i hereu seu. Pere Granell també havia mort, deixant altres deutes. Els creditors havien reclamat, per tal que els hereus de Pere Granell paguessin aquelles quantitats degudes. Va haver d'intervenir el governador de les baronies (llavors Pere Ausiàs de March, donzell), que, aconsellat pel seu assessor ordinari (Mateu Tomàs, doctor en Drets), va fer elaborar una llista dels creditors amb les quantitats que els eren degudes i va disposar que cobressin. Lluís Font, el nebot i hereu del difunt prevere Joan Font, era al lloc segon de la llista i havia de cobrar 39 lliures i 18 sous per les vint-i-una pensions caigudes del censal esmentat. Per ordre del governador de les baronies, un mercader de Bellpuig, Joan Tudela, va quedar assignat de la gestió dels béns dels hereus de Pere Granell i del pagament d'aquells deutes. El 9 de juliol de 1603, el mercader bellpugenc Lluís Font reconeixia davant notari haver rebut 38 lliures de Joan Tudela, mercader de Bellpuig, en tant que dipositari de la cúria del governador de les baronies. La suma era pel deute de les vint-i-una pensions. Faltava cobrar 1 lliura i 18 sous, però Lluís Font renuncià a una pensió i s'acomentà amb vint, que feien les 38 lliures.⁴³

L'11 d'abril de 1604, a la vila de Bellpuig, Francesc de Tuxent, donzell domiciliat a Agramunt, tant en nom propi com també com a procurador de la seva germana Paula (vídua de Francesc Caminet, mercader d'Agramunt), hereus a parts iguals del seu difunt pare Gaspar de Tuxent, va reconèixer davant notari haver rebut de Lluís Font, mercader de Bellpuig, 14 lliures. Aquesta suma era en complement dels diners i la roba que la difunta Mariagna Tuxent, dona que fou del dit Lluís Font, aportà en dot a aquell matrimoni. El dot es va haver de restituir per la mort de Sebastià Font i Tuxent, fill del cònjuges Lluís i Mariagna, el qual va traspasar sense haver fet testament. A continuació, Lluís Font va firmar àpoca de cancel.lació a favor de Francesc de Tuxent de tots els diners i coses que aquest li estigués devent, de manera que qualsevol paper de deute firmat pel dit Tuxent a favor seu quedés des d'aquell moment sense valor.⁴⁴

43.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Manual 1602-1604*, folis sense numerar, una de les actes del 9 de juliol de 1603. Foren testimonis Tomàs Gener (o Giner), causídic de Bellpuig, i Miquel Pla, botiguer de teles de Cervera.

44.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Manual 1604*, folis sense numerar, una de les actes de l'11 d'abril de 1604. Foren testimonis Pere Gomar i Pere Balle, pagesos de Castellnou de Seana (el primer dels quals, a més, batlle). L'acte de procura de la Paula al seu germà Francesc de Tuxent fou fet amb el notari agramuntí Jeroni Bonell el 5 d'abril de 1604. Els capítols matrimonials entre Lluís Font i Mariagna Tuxent es van fer amb el notari bellpugenc Joan Gener, però no n'indiquen la data.

ARBRE GENEALÒGIC PARCIAL I SIMPLIFICAT DELS FONT DE BELLPUIG (SEGLES XVI-XVII)

Aquest arbre genealògic no és definitiu, sinó tan sols aproximat. Pot haver-hi mancances i alguna confusió o error. L'ordre dels fills dels dos Lluís Font no es basa en cap criteri concret i pot estar canviat.

N: naixement.

D: defunció.

Durant aquells primers anys del segle XVII, la documentació notarial bellpugenca presenta un Lluís Font enormement actiu en l'apartat dels negocis. Catalogat de mercader, el veiem sobretot interessat en qüestions agràries i patrimonials. Compra peces de terra i alguna casa, ven gra i en deixa a deute, arrenda i subarrenda terres i corrals, té els inevitables censals i violaris. Convertit en una de les indiscutibles personalitats de la vila, gaudiria segurament de molt protagonisme al consell municipal. Arribà a paer primer en diverses ocasions: que sapiguem, a 1607, 1612, 1620.⁴⁵ Sembla que fou també administrador de l'hospital de Bellpuig.⁴⁶

L'oncle Francesc Font, negociant de Bellpuig, igualment escapat de la pesta, no canvià la seva apatia ni després de la mort del seu germà Joan. Ja gran aleshores, aparentment va seguir sense protagonitzar negocis. Va tornar a treure el cap en alguns actes notariais fent simplement de testimoni. I poca cosa més, com no fos que el designessin procurador per cobrar diners en nom d'altri. Així, el 22 de setembre de 1603, el seu cunyat Jeroni Íñigo de Paz el va designar procurador per cobrar diners.⁴⁷ I l'11 de juliol de 1607, Nicolau Jover, doctor en Arts i Medicina, domiciliat a Barcelona però natural de Bellpuig, també el va designar procurador per a la mateixa funció.⁴⁸ De tota manera, les poques evidències de dedicació de Francesc Font als negocis no ens han de fer pensar que l'home no tingués un cert paper públic. Sense anar més lluny, aquell 1607 Francesc Font era un dels capitans de la confraria del Roser de la parroquial de la vila; ell i els seus companys en el càrrec (el prevere Bernat Borràs i Joan Ribes) van rebre de Cristòfor Ortoneda, pintor de Montblanc, el reconeixement notarial que aquest va fer d'haver cobrat en diversos pagaments i per mans de diversos clavaris de la confraria una suma total de 230 lliures, complement del preu del retaule que havia fet per a la seva capella.⁴⁹

A partir de l'any 1609, disposem a Bellpuig dels òbits dels adults. Això ens permet precisar bastant millor l'evolució immediata de la família Font.

45.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Manual 1606-1607*, folis sense numerar, actes del 15-3-1607, del 16-3-1607, del 29-4-1607 (allí es confonen i li posen de nom Francesc), del 8-6-1607, del 24-6-1607, del 2-7-1607, del 17-7-1607. Torres, *Història de Bellpuig...*, p. 250. MESTRE, Esteve: «Contractes de l'any 1620», *El Pregoner d'Urgell*, núm. 280, 1 de juny de 1991, p. 21.

46.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 1, Antoni Joan Gener, *Manual 1578-1579*, full volander guardat en aquest volum sense raó aparent, plegat a les tapes. Es tracta d'un breu resum de comptes de l'any 1609.

47.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Manual 1602-1604*, foli sense numerar, acta del 22 de setembre de 1603.

48.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Manual 1606-1607*, folis sense numerar, una de les actes de l'11 de juliol de 1607.

49.- AHCC, FN, Bellpuig, N IV 2, Joan Gener, *Manual 1606-1607*, foli sense numerar, acta del 24 d'abril de 1607. Foren testimonis d'aquell reconeixement de cobrament protagonitzat pel pintor Ortoneda el rev. Francesc Tudela, canonge de l'església de Lleida, i Pere Mir, sabater de Bellpuig. El retaule en qüestió fou encarregat l'any 1603. *Vid.* MIRÓ, Ramon: «El retaule de Nostra Senyora del Roser, pintat per Ortoneda», *Miscel·lània d'Estudis. Edat Moderna*, núm. 5 dels *Quaderns de «El Pregoner d'Urgell»*, 1990, ps. 11-16.

El 9 d'abril de 1611, morí a la vila, i més en concret a la casa de Lluís Font, «son padastre», Jerònima, filla de la Sra. Font. No va fer testament i fou enterrada al convent. Segurament morí donzella.

El 21 de novembre de 1615, morí Joana Íñiga, muller de Francesc Font. El seu marit, el fosc personatge tantes vegades citat, no la va sobreviure gaire temps més, car traspassà el 6 de gener de 1618. Cap dels dos no va fer testament. Segurament van arribar a una considerable edat; el Francesc, potser a més de setanta anys.

L'1 d'agost de 1621, morí —de gota— la Sra. Dorotea, muller de Lluís Font. No va fer testament.

Els dos fills mascles del Sr. Lluís i de la Sra. Dorotea, Lluís i Joan Àngel, van convertir-se en uns representants convencionals de la burgesia bellpugenca. En Lluís va ser botiguer de draps i mercader, seguint la traça marcada pel seu pare. El Joan Àngel va ser apotecari. En Lluís es va casar amb una tal Maria Bastons. El Joan Àngel es va casar dos cops. De primer, amb una tal Jerònima, però aquesta morí aviat, en concret el 27 de setembre de 1621, quan no feia ni dos mesos que havia mort sa sogra Dorotea. Vidu molt jove, el Joan Àngel es tornà a casar, ara amb Magdalena, una vídua que havia estat casada amb un Naves de Barbens; sembla que aquesta segona muller era natural de Vilagrassa i que el seu cognom de soltera era Gili.

L'11 de juliol de 1630 (per cert, al bell mig d'una nova etapa de greu crisi a l'Urgell), morí Lluís Font (el gran), mercader de Bellpuig, passada de llarg la setantena. Havia fet testament amb el notari de la vila Francesc Gener. Deixà per marmessors els seus dos fills, Joan Àngel Font, apotecari, i Lluís Font, botiguer de draps. Fou enterrat al convent local amb l'hàbit dels franciscans.

El seu fill Lluís i la dona d'aquest, Maria Bastons, no van arribar a la vellesa. Moriren a la vila durant la Guerra dels Segadors, amb poc temps de marge. Primer traspassà en Lluís, designat com a mercader, que deixà aquest món el 10 de setembre de 1642; havia fet testament amb Hilari Riber, notari bellpugenc. La Sra. Maria morí, vídua, el 25 de juliol de 1644, havent fet testament amb el capellà major. Tant l'un com l'altra foren enterrats al convent, un lloc habitual d'enterrament en el cas de la família Font.

En canvi, el germà Joan Àngel i la segona dona d'aquest, Magdalena, van allargar bastant més. De l'apotecari hem trobat una notícia molt interessant que ens concreta la seva edat aproximada. L'any 1655, Joan Àngel Font, apotecari de Bellpuig, va fer de testimoni en una restitució de cadàver i van anotar que tenia llavors uns 60 anys «mes que menos». Això significa que hauria nascut al voltant de l'any 1595 o més aviat i tot, cosa que fa veure com a molt ràpides les dues primeres viduïtats del seu pare Lluís Font, produïdes quan encara vivia el prevere Joan.

El 12 de gener de 1659, morí a Bellpuig la Sra. Magdalena, muller de Joan Àngel Font. Va fer testament amb el capellà major, o potser amb un vicari.

El marit d'aquesta, l'apotecari Joan Àngel, va sobreviure-la encara vuit anys. Morí finalment a Bellpuig el 21 d'abril de 1667, amb la setantena passada. Va fer testament amb el capellà major i, com era habitual en els Font, va ser enterrat al convent.⁵⁰

No he fet un seguiment demogràfic i social més exhaustiu dels Font perquè he volgut centrar-me només en les persones que el prevere Joan va arribar a conèixer i en la línia principal de la família. Una ampliació de la història dels Font requeriria més treballs i de major extensió. Per tant, l'arbre genealògic que presento és força simplificat i susceptible de revisió. I, òbviament, les dades aportades sobre aquesta família durant els primers decennis del segle XVII resulten molt elementals. Estudis futurs sobre aquesta nissaga bellpugenca ens hauran d'enriquir i ampliar l'imperfecte coneixement que per ara en tenim.

50 Per no omplir el treball amb un reguitzell de cites, agrupo en una de sola totes aquestes referències demogràfiques, provinents del mateix volum. Arxiu Parroquial de Bellpuig, *Llibre d'òbits-casaments-confirmacions 1609-1670*, folis 160v. (?), 163, 164v., 167, 172v., 180, 186v., 199v., 204v., 215v., 139 de la segona part i 145 de la segona part.